

Citizen Ruth

Martijn Schippers*

Cause I'm a citizen, and I got my rights to, uhm ... pick! And y-you're just trying to ... And, uhm, I'm a woman ... And my body belongs to me ... Right?

De Amerikaanse regisseur Alexander Payne maakte enkele jaren geleden furore met de heerlijke pre-midlife-film *Sideways* (2004), over twee vrienden met tegenovergestelde karakters die door de Californische wijnstreek toeren, en de meesterlijk subtiele post-midlife-film *About Schmidt* (2002), met Jack Nicholson als chagrijnige oude man, zoekend naar de zin van het leven.

Daarvóór maakte hij echter ook al mooie films, zoals *Citizen Ruth* (1996); een satire op de strijd rond abortus in Amerika. Vanwege de heftigheid van dat debat in Amerika is dat een lastig, maar daardoor juist perfect onderwerp voor satire. Immers: hoe serieuzer de beide kampen elkaar maar vooral zichzelf nemen, hoe nuttiger het is dat men af en toe een spiegel voorgehouden krijgt. De film werd echter, hoewel kleinschalig uitge-

bracht, al voor zijn verschijning in Amerika door beide zijden als 'abortusfilm' getypeerd. Dat, in combinatie met de totale humorloosheid van fanatici in het algemeen, garandeerde dat de betrokken groepen liever voor de bioscoop gaan staan schreeuwen dan in de bioscoop gaan kijken waar de film nu eigenlijk over gaat. Waarmee ook meteen de totale effectloosheid van dergelijke films duidelijk wordt: geen van beide kampen zal zich erin herkennen of zich er iets van aantrekken, als ze de film überhaupt al ooit zien.

Citizen Ruth draait in eerste instantie om Ruth, een jonge lijmsnuivende zwerfster; 'white trash' (de Amerikaanse term voor 'tokkies'). Ze heeft al vier kinderen op de wereld gezet - ze worden opgevoed door haar broer die maatschappelijk net een treetje hoger in het trailerpark staat - en is inmiddels alweer zwanger van nummer vijf. De rechter, die haar alweer voor de zestiende keer langs ziet komen, heeft er zo genoeg van dat hij dreigt haar te bestraffen voor het in gevaar brengen van haar foetus. Onofficieel voegt hij er echter aan toe dat ze, mocht ze besluiten haar probleem vroegtijdig te laten oplossen, een forse strafvermindering tege-

* M. Schippers is MSc Cognitive Neuroscience en cinefiel. E-mail: martijn.schippers@gmail.com.

moet kan zien. Met andere woorden: hij geeft het dringende advies tot een abortus.

Leden van de plaatselijke afdeling van de 'pro-life movement' (anti-abortusbeweging) komen hier bij toeval achter, betalen haar borgtocht en nemen haar in huis om dit te voorkomen. Vanaf dat moment draait het verhaal steeds minder om Ruth en steeds meer om de waanzin van deze 'pro-life'-groep en hun 'pro-choice'-tegenhangers. Beide kampen realiseren zich dat de rap toenemende landelijke bekendheid van Ruths zaak hun eigen ideologische doel sterk ten goede kan komen. Ruths beslissing voor wel of geen abortus wordt zo in korte tijd een 'matter of national responsibility'. Maar verantwoordelijkheid, daar kan Ruth niet zoveel mee.

Het spel begint met de indoctrinatie door 'pro-life', die gretig beginnen aan een forse hersenspoeling. Vergelijkingen met de Holocaust worden niet geschuwd en Ruth, die het allemaal nauwelijks begrijpt maar die een schoon bed en een warme hap natuurlijk niet afslaats, wordt diep in het 'pro-life'-kamp getrokken. Baby Tanya, zoals de paar weken oude foetus ondertussen door de 'evangelicals' genoemd wordt, is voor 'pro-life' een zaak van leven en dood. Een treffende typering van religieus rechts in Amerika.

Tegelijkertijd worden de lesbische maanaanbidders, doorgeschooten oorlogsveteranen en andere gelijkhebbers van 'pro-choice' zo mogelijk nog genadelozer neergezet. Hun blinde vrijheidsdenken komt het beste tot zijn recht in de opmerking: 'And because I believe in personal freedom, I'm gonna do what I

want. I'm acting as an individual here.'

Dat vat de egocentrische zelfverheerlijking van liberaal links in Amerika mooi samen. Hollywood kent die wereld natuurlijk beter, en de liberalen worden dan ook wat inhoudelijker gekarikaturiseerd dan gebeurt met de bekende een-dimensionale karikatuur van hypocriete schuimbekkende christenen.

De grote filminstituties zullen hun vingers niet snel aan een dergelijk controversieel onderwerp branden. Citizen Ruth won dan ook nauwelijks prijzen, terwijl prijzenfestijnen zoals van de Oscars of de Golden Globes toch jaarlijks bol staan van kwalitatief heel wat mindere prestaties dan de vertolking van Ruth die Laura Dern hier laat zien. Als kijker balanceer je voortdurend tussen sympathie voor haar moeilijke situatie en forse irritatie om het domme egocentrische gedrag waarmee ze consequent haar eigen problemen lijkt te veroorzaken. Haar verslaving aan lijm of drijfgassen uit allerlei tubes en spuitbussen blijft echter consequent het hoofdmotief van al haar handelen. Alle dubbele agenda's, belangrijke boodschappen of manipulaties van welke groep dan ook kunnen haar volledig gestolen worden.

Daarmee is de film uiteindelijk niet zozeer een parodie op de felheid van het abortusdebat, maar vooral een scherpe kritiek op de neiging van belangengroeperingen om het doel boven alles te plaatsen, en daarmee mensen uit de doelgroep louter als middel te zien. Voor mediamomenten, het overbrengen van boodschappen en als tragisch voorbeeld van welke misstand dan ook. En verslaafden zijn daarbij een wel érg makkelijk te manipuleren groep. Tijdens het

zien van de film had ik lange tijd het gevoel dat er geen enkel normaal mens in voorkomt. Dat is bij nader inzien toch niet helemaal waar. De lijmsnuivende

Ruth is, in al haar simpelheid en neiging tot zelfdestructie eigenlijk de normaalste van het hele stel.